

Maskinhall inom Bjärnhults stenåldersboplats

Förundersökning 2021

L1954:3942, Bjärnhult 1:20, Göteryds socken, Älmhults kommun, Kronobergs län, Småland

Jhönny Therus

Arkeologisk rapport 2021:36

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Maskinhall inom Bjärnhults stenåldersboplats

Förundersökning 2021

L1954:3942, Bjärnhult 1:20, Göteryds socken, Älmhults kommun,
Kronobergs län, Småland

Författare

Jhonny Therus

Copyright

Kalmar läns museum 2021

Redaktion

Helena Victor, Stefan Siverud

Kartor

Publicerade i enlighet med tillstånd
507-98-2848 från Lantmäteriverket

Förlag

Kalmar läns museum

ISSN

1400-352X

Abstract

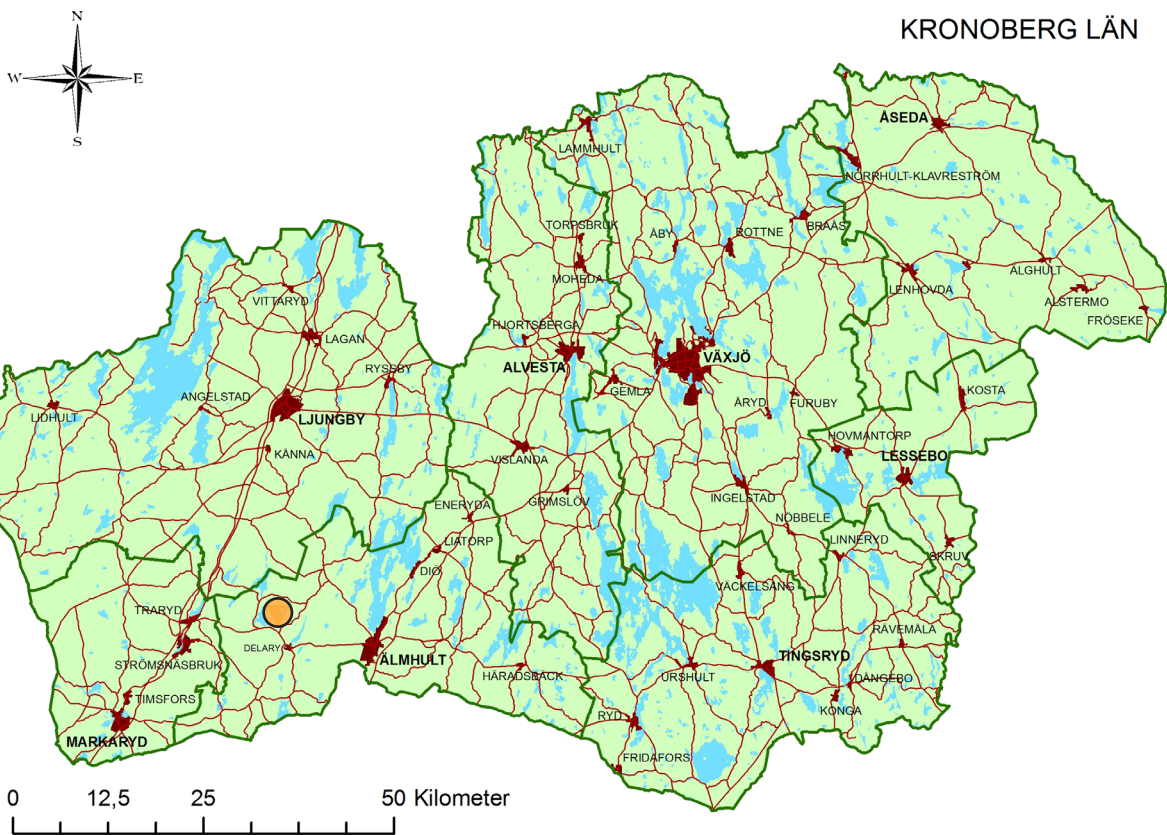
Keywords: Trial Trench Evaluation, Stone Age Settlement, Microlith Bladelet

During 8 July 2021 Museiarkeologi Sydost conducted a trial trench evaluation at the property Bjärnhult 1:20. The evaluation was initiated as part of an application to the County Administrative Board for a permit to construct new buildings within the registered Stone Age settlement site L1954:3942. Within the area for the proposed new buildings four trial trenches and four test pits were excavated. Two features, one stone concen-

tration interpreted as an older clearance cairn and one hearth was found. In the test pits, all soil was sieved and two artifacts were found, one microlith bladelet from the Middle- or Late Mesolithic and one piece ceramic of Redware-type (rödgods). The presence of features and artefacts confirm that the proposed building works are within an ancient settlement.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	10
Genomförande	13
Resultat	14
Schakten	14
Provgroparna	16
Fynd i undersökningsområdet	18
Tolkning och åtgärdsförslag	21
Referenser	22
Tekniska och administrativa uppgifter	24

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

Som ett led i en ansökan om tillstånd att bygga ut en maskinhall och ett skärmtak inom fornlämning L1954:3942, en stenåldersboplatz, genomförde Museiarkeologi sydost en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Bjärnhult 1:20 i Älmhult kommun, Göteryd socken, Kronobergs län.

Undersökningen omfattade ursprungligen två områden, 135 m² och 80 m² stora, norr om den befintliga maskinhallen, men kom efter samråd mellan markägaren, länsstyrelsen och Museiarkeologi sydost, att omfatta ett sammanhängande område om ca 300 m². Förundersökningen genomfördes den 8 juli 2021 av en arkeolog assisterad av en grävmaskin. Inom undersökningsområdet togs fyra sökschakt upp. Mellan dem togs fyra 0,5 x 0,5 m stora provgropar upp i vilket allt material sällades i avsikt att fastställa om det förekom fynd spridda under markytan.

49 m² av området undersöktes. I schakten påträffades endast två anläggningar, en stenkoncentration, A1, vilken tolkas som ett äldre röjningsröse och en härd, A6. Den senare låg ca 0,5 m under markytan. Inga fynd påträffades i schakten. Dock påträffades två fynd i två av provgroparna. Ett mikroskop i flinta från ca 6500-4000 f.Kr., F98, och en bit keramik av rödgodstyp, F99, vilket kan dateras till medeltid eller nyare tid. Fynden och anläggningarna bekräftar och utvidgar bilden av att det rör sig om en stenåldersboplatz och en plats för äldre bebyggelse. Tolkningen av resultaten är att undersökningsområdet ligger i utkanten av boplatsen. De relativt få fynden och anläggningarna gör att undersökaren rekommenderar att området kan tas i anspråk för den ansökta exploateringen utan vidare arkeologiska insatser.

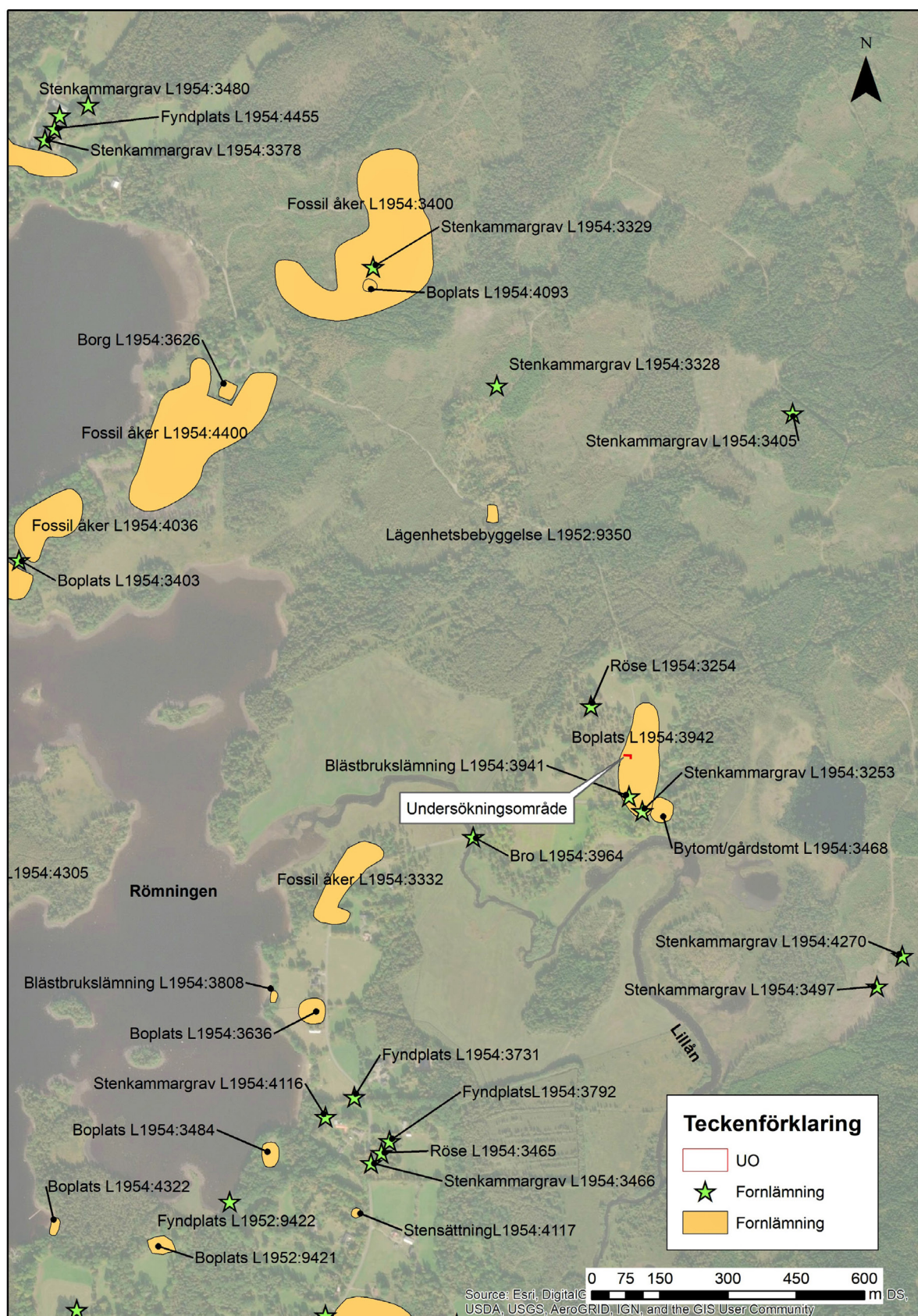
Inledning

Som ett led i en ansökan om tillstånd att bygga ut en maskinhall och ett skärmtak inom fornlämning L1954:3942, en stenåldersboplatz, genomförde Museiarkeologi sydost på uppdrag av länsstyrelsen i Kronobergs län en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Bjärnhult 1:20 i Älmhult kommun, Göteryd socken, Kronobergs län (Ärendenummer: 431-5465-2020). Undersökningen bekostades av markägaren tillika exploatören. Undersökningsområdet var beläget inom en stenålderslämning och mellan sjön Römningen och den mindre Tystesjö, samt på den norra sidan av Lillåns utlopp ur Römningen. Området har tätt liggande fornlämningar från stenålder, bronsålder och äldre järnålder, främst fossil åkermark och ovanligt många hällkistor. Samt bl.a. lämningar av järnframställning från yngre perioder. Koncentrationen av hällkistor är en av landets tätaste och antyder att området varit mycket

aktivt bebott under yngre stenålder – äldre bronsålder, ca 2400 f.Kr.–1100 f.Kr. och är huvudanledningen till att området idag är en kulturmiljö av riksintresse. En stor samling flintföremål har också påträffats inom fastigheten.

Syftet med förundersökningen var att ge länsstyrelsen beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämning, samt fastställa och dokumentera förekomsten av eventuella lämningar, lager och fynd inom undersökningsområdet. Om möjligt skulle förundersökningen utformas så att en slutundersökning inte krävdes och resultaten skulle kunna användas av exploatören i planering av byggnationen.

Ansvarig för förundersökningen och rapporteringen var Jhonny Therus.

Figur 1. Registrerade fornlämningar i området omkring Bjärnhult.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet ligger ca 125 m.ö.h. i den västra kanten av en stenåldersboplatz, L1954:3942, mitt i ett kulturområde av riksintresse med tätt liggande fornlämningar, strandanknutna boplatser och en av landets tätaste koncentrationer av hällkistor (fig. 1) vilket gör alla ingrepp i fornlämningar av stort arkeologiskt intresse (Alering 2015). Tidigare har ett mindre grävarbete för avlopp inom den södra delen av fastigheten övervakats arkeologiskt (Emilsson 2020). Vid den undersökningen påträffades två spån i sydvästskandinavisk flinta, ett avslag i Kristianstadflinta, två bitar slagg, ett eventuellt kvartsavslag, samt några fynd av yngre rödgods-keramik. För att spara tid har huvuddelen av informationen nedan rörande topografi och fornlämningsmiljö hämtats från denna rapport (Emilsson 2020).

Undersökningsområdet ligger på ett höjdparti, vilket inkluderar Bjärnhults gamla gårdstomt och andra fornlämningar norr om den ringlande Lillån. Det är också omgivet av Tystesjö och sjön Römningen. Lillån rinner mellan Römningen och Helge å, som i sin tur rinner ut i Hanöbukten söder om Åhus.

Inom det aktuella undersökningsområdet ligger den registrerade boplatzen L1954:3942, och strax intill finns läget för en sannolikt borttagen hällkista L1954:3253, blästbruksplatsen L1954:3941 samt Bjärnhults gamla gårdstomt, L1954:3468. I närområdet finns också ett stort antal registrerade fornlämningar, där framför allt antalet hällkistor och boplatser sticker ut.

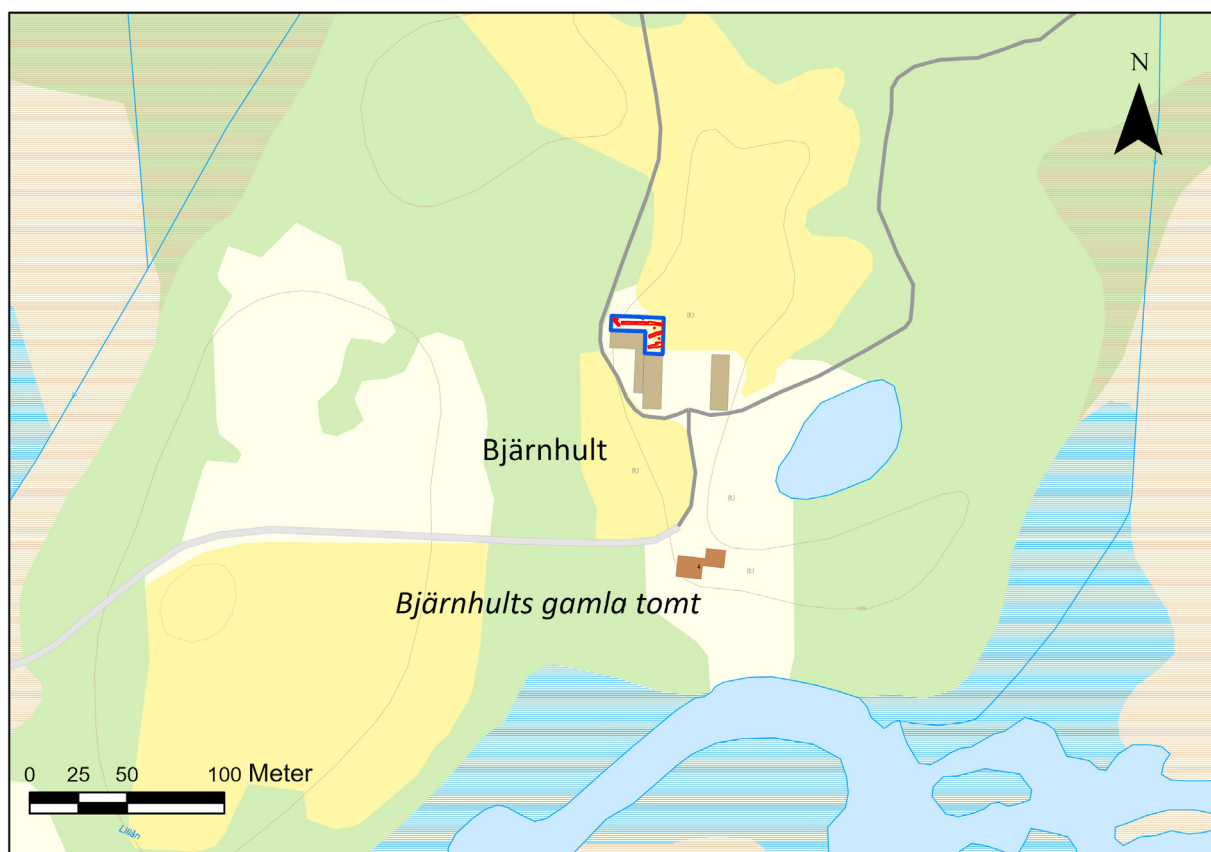
Boplatzen L1954:3942 är registrerad inom en ca 200 x 100 m (N-S) stor yta och noterades av pro-

sten Lamech Rydeman som var aktiv i socken mellan 1905 och 1940. Vid sidan av sin kyrkliga bana var han även amatörarkeolog och Riksantikvarieämbetets ombud i socknen (Rydberg 2008:30f). Rydemans anteckningar finns bevarade i Riksantikvarieämbetets Antikvarisk-topografiska arkiv (ATA). Han ska i åkrarna norr om boningshuset i Bjärnhult ha påträffat stora mängder flintföremål. I Rydemans samling fanns ett 70-tal flintredskap (skrapor, knivar, borrh, kärnor, slipfragment mm) och 100-tals spån och avslag som alla kommit från denna boplatz (uppgift i Fornsök).

Enligt Rydeman skall det även funnits en hällkista, L1954:3253, där bostadshuset på fastigheten idag ligger, och det skall ha hittats en yxa när hällkistan togs bort. I övrigt finns det dock ingen närmare beskrivning av hällkistan (Rydberg 2008:127). Rydeman var speciellt intresserad av hällkistor och hittade under sina verksamma år med hjälp av lokalbefolkningen ett åttiotal (Rydberg 2008:30). Utifrån hans kunskapsbild och erfarenhet förefaller uppgiften om hällkistan, L1954:3253, mycket sannolik.

Inom boplatzens utsträckning finns även fornlämningen L1954:3941 en blästbruksplats vilken påträffades vid grävarbete då stora mängder slagg samt bottenskållor hittades i ett mörk sotigt lager. I övrigt finns ingen närmare beskrivning och dess utbredning beskrivs som osäker (Fornsök).

Bjärnhults gamla gårdstomt, L1954:3468, är med på karta över geometrisk avmätning från 1711 (LMA: Göteryds socken Bjärnhult nr 1). Utbredningen på gårdstomten i fornminnesregistret be-

Figur 2. Översikt över fastigheten Bjärnhult med det aktuella undersökningsområdet utritat i blått.

skrivs som osäker och är utsatt utifrån den gamla kartan (Fornsök).

I Göteryds socken och Älmhults kommun i stort är fornlämningsbilden varierad och avviker något jämfört med de centrala områdena i till exempel Varend och Finnveden. Göteryds socken sticker dock ut som en av de mest hällkistetäta i Sverige med sina 119 registrerade stenkistegravar. Bara i området inom ca en kilometers radie från undersökningsområdet finns ett tiotal registrerade hällkistor och runt hela sjön Römningen finns ett fyrtiotal, vilket också är orsaken till att området blivit utsett till riksintresse.

Anledningen till att det finns så många hällkistor samt spår efter boplatser från senneolitikum i socknen har diskuterats och en teori om en bebyggelseexpansion i den sydvästra delen av Kronobergs län under perioden har framförts (Westergren 1979, Hansson 1999). Huruvida det rör

sig om enbart en bebyggelseexpansion kan dock ifrågasättas och andra faktorer kan ha gjort att just denna typ av lämningar är som mest framträdande i regionen (se t.ex Rydberg 2008). De förhistoriska spåren från perioderna efter senneolitikum-äldre bronsålder är dock få vilket i sin tur har tolkats som att det följde en befolkningsminskning och bebyggelsestagnation i regionen (Westergren 1979). Vid en jämförelse med centrala Varend och området omkring Växjö, vilket är en annan tydlig hällkistebygd, är mönstret annorlunda då det där går att se en tydlig fortsatt kontinuitet utan någon nedgång under bronsålder och järnålder (Hansson 1999:25ff).

I Bjärnhult-trakten finns även flera lämningar efter tjär- och järnframställning vilka härstammar från medeltiden och framåt. Den medeltida järnhanteringen i kommunen har också berörts i ett övergripande projekt kring järn i Sunnerbo härad som startades på initiativ av Johan Åstrand. Inom

projektet har det bland annat utförts en arkeometallurgisk analys av material från Stäket i Göteryd socken (Åstrand 2019, Grandin 2010). Under medeltid tycks etablering av bosättningar och brukande av trakten intensifieras och många av traktens byar var fullt etablerade vid 1500-talets mitt (Nylén 2006:3).

De senaste åren har det genomförts en handfull arkeologiska undersökningar kopplade till vägprojekt samt exploatering av mark vid Älmhult

stad. Vid en förundersökning av fossil åkermark, L1953:577, vid Älmhults stad konstaterades odlingsfaser från romersk järnålder, folkvandringstid och medeltid (Nylén 2006). Samma faser inom fossil åkermark framkom vid förundersökningar av L1951:2 och L1953:578 (Emilsson 2019). Utredningar och förundersökningar har även genomförts vid väg 120 mellan Göteryd och Delary samt väg 23 (Carlie 2017; Carlie 2018, Schmidt Sabo 2021).

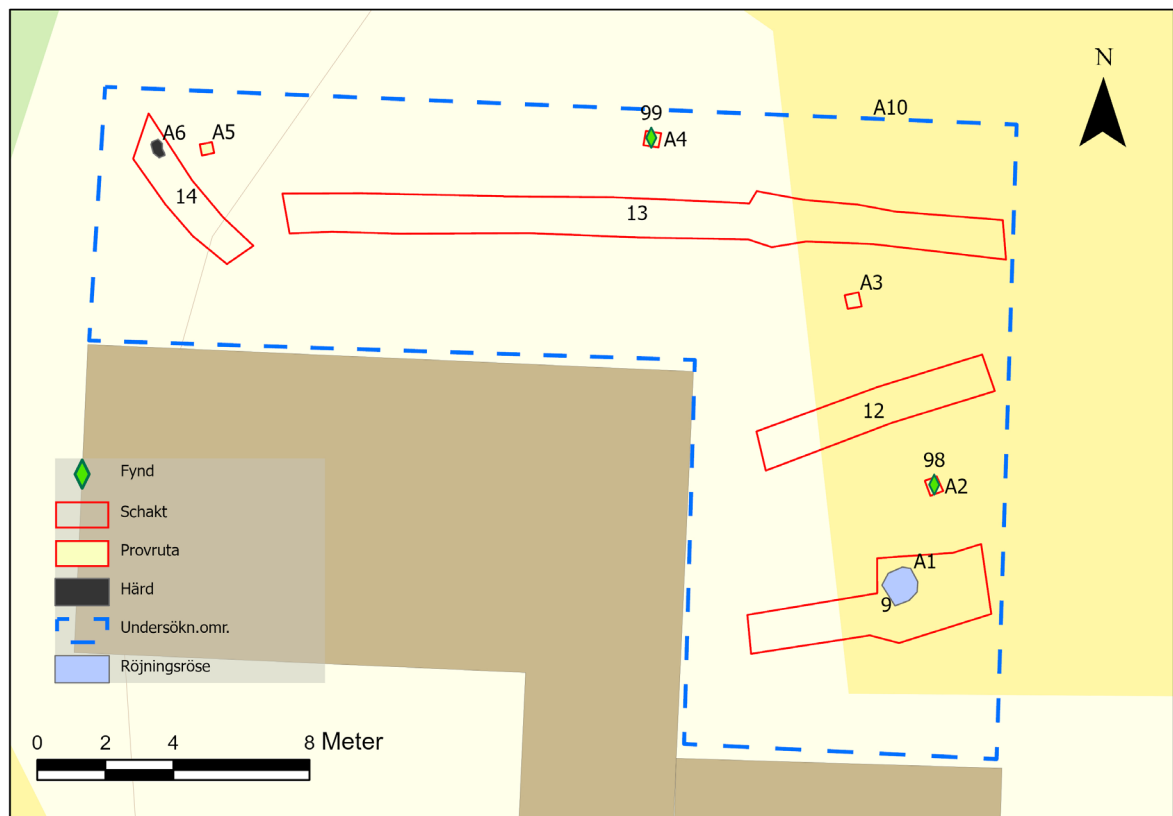
Genomförande

Ansökan som föranledde förundersökningen omfattade ursprungligen två områden, 135 m² och 80 m² stora, norr om den befintliga maskinhallen, men kom efter samråd mellan markägaren, länsstyrelsen och Museiarkeologi sydost, att omfatta ett sammanhängande område om 300 m².

Förundersökningen genomfördes den 8 juli 2021 av en arkeolog assisterad av en grävmaskin. Fyra sökschakt, schakt 9, 12, 13 och 14, öppnades med grävmaskinen och banades skiktvis av ned till helt orörd mark kunde bekräftas (fig. 2 och 3). Med jämna mellanrum handrensades ytan och alla stenigare partier handrensades också.

Alla påträffade lämningar, A1 och A6, handrensades och materialet sållades. Mellan schakten togs fyra 0,5 x 0,5 m stora provgropar, A2, A3, A4 och A5, upp i syfte att hitta fyndmaterial som potentiellt fanns i jorden. För provgroparna avlägsnades endast det översta torvlagret med maskin och resten handgrävdes och materialet sållades med 0,5 mm-säll.

Inmätning har gjorts med RTK-GPS i koordinatsystem Sweref99TM. Dokumentation i fält har gjorts digitalt med hjälp av dokumentationssystemet IDA.

Figur 3. Karta över sökschakt, provgropar, påträffade fynd och anläggningar inom undersökningsområdet.

Resultat

Genom de fyra sökschakten, schakt 9, 12, 14 och 14, undersöktes sammanlagt 49 m² av det 300 m² stora undersökningsområdet beläget inom stenåldersboplatsen L1954:3942. Schakten 9-13 låg alla på plan mark vilken odlats och schakt 14 låg i en mot nordväst sluttande sluttning. Med undantag av schakt 14 var grästorven relativt tunn.

Nedan följer en kortfattad beskrivning av först de olika schakten och anläggningarna i dem, följt av provgroparna, och stycket avslutas med en sammanfattning av resultaten.

Schakten

Schakt 9

Schaktet var 7,2 m långt, 1,1 m brett i den västra halvan och 2,5 m brett i den östra där stenkoncentrationen A1 påträffades (fig. 4.). Schaktet var som mest 0,7 m djup i den västra änden där ett parti grävdes ned något djupare för att fastställa områdets lagerföljd.

Ytan i schaktet var delvis omrörd. Lagerföljden bestod av ca 0,2 m matjord följt av ca 0,2 m orange-röd silt med inslag av stenar av varierande

Figur 4. Schakt 9 med det markfasta blocket som ingick i A1 centralt. Foto från nordost.

storlek, 0,2 x 0,2 till 0,6 x 0,6 m i diameter. Därefter vidtog fuktig, grå lerig silt. I den östra halvan påträffades stenkonzentrationen A1. Schaktet var 12 m².

A1. Röjningsröse

A1 utgjordes av en ca 1 x 1 m stor och 0,4 m hög koncentration stenar kring ett markfast block. Bestod främst av stenar mellan ca 0,2 och 0,3 m i diameter. Endast toppen av det markfasta blocket kunde skönjas i ytan av grässvålen före undersökningen. Ingenting påträffades utöver stenarna.

Schakt 12

Schaktet var 7,1 m långt, 1,1 m brett och 0,5 m djupt (fig. 5). Det hade samma lagerföljd som schakt 9, men tätare mellan de markfasta stenarna i den östra halvan. Schaktet var 8 m².

Figur 6. Schakt 13 var förundersökningens längsta schakt och gick utmed större delen av undersökningsområdet. Foto från väster.

Figur 5. Schakt 12. Foto från ONO.

Schakt 13

Schaktet var 21 m långt, i huvudsak 1,1 m brett och ca 1,6 m brett i ett centralt parti, samt 0,45 m djupt (fig. 6). Schaktet var 24 m².

Schaktet löpte utmed större delen av undersökningsområdets norra del. Lagerföljden utgjordes av en tunn grässvål och ca 0,15 m mörkbrun silt, möjligen ett odlingslager eller rester av kulturlager. Därefter följde ca 0,2-0,3 m rödbrun silt med inslag av större stenar. Matjorden och den rödbruna silten var tunnast i öst och ökade något mot väst där marken började slutta nedåt. I östra delen tog ett grått lager med lerig silt, med steninslag, vid ca 0,3 m under ytan. I schaktets södra kant syntes ytligt spår av senare markingrepp, troligen från bygget av byggnaden intill.

Schakt 14

Schaktet var 4,8 m långt, 1 m brett och 0,6 m djupt. Huvudsyftet med schaktet var att undersöka om det fanns rester av kulturlager eller annat i sluttningen ned mot vägen. Schaktet var 5 m².

Schaktet låg i nordvästsluttning. Här fanns ett tjockare brunt siltlager, möjligen odlingsjord eller rester av lager som genom brukning flyttats ut mot slänten eller bevarats bättre här än i de andra schakten. Lagerföljden utgjordes av tunn grässvål följt av ca 0,3 m mörkbrun silt följt av ca 0,25 m orangebrun silt med steninslag. I schaktets västra ände tog en beige-grå lerig silt vid på ca 0,45 m djup. En härd, A6, påträffades på ca 0,5 m djup i den nordvästra delen.

A6. Härd

Härden A6 var oval, 0,5 x 0,3 m stor och ca 0,05 m djup, samt hade spridda små kolfragment i ytan. Härden påträffades på ca 0,5 m djup och var den enda anläggning som tydligt gav intryck av att vara förhistorisk.

Figur 8. Ca 0,5 m ned i schakt 14 påträffades en oval och relativt urlakad härd, A6. Norr uppåt i bild.

Figur 7. Schakt 14 var beläget i en mindre sluttning mot nordväst. I dess nordvästra-ände hittades en urlakad härd, A6, vilken syns undersökt till hälften i övre högra hörnet. Foto från SO.

Provgroparna

Efter att arbetet med schakten var klart togs de fyra provgroparna, A2-A5 upp. Huvudsyftet med provgroparna var att fastställa om det fanns fynd spridda i odlingslagret eller marken i övrigt genom att sålla allt jordmaterial i dem. Arbetet med schakten hade slagit fast att det fanns relativt få anläggningar och inga tydligt fyndförande lager. I ljuset av detta och för att spara tid grävdes de 0,5 x 0,5 m stora provgroparna med spade och allt material sållades. Ingen tid lades heller på att skapa raka gropkanter eller dokumentera lagerföljden annat än med foto. Nedan följer en kort beskrivning av provgroparna.

Provgrop A2

Provruta, 0,5 x 0,5 m (fig. 9). Grävt till 0,6 m djup. Fynd av ett mikropån i flinta, F98, på ca 0,2 m djup. Tunn grässvål som togs bort med maskin. Under svålen ca 0,1 m mörkbrun silt. Därefter ca 0,4 m fin ljusbrun silt med steninslag. Därefter följde grå lerig silt.

Provgrop A3

Provruta, 0,5 x 0,5 m, grävd till 0,4 m djup där stora stenar satte stopp. Grässvålen borttagen med maskin. Därunder kom ca 0,15 m mörkbrun silt följt av 0,25 m rödbrun silt med inslag av stora stenar.

Provgrop A4

Provruta, 0,5 x 0,5 m, grävd till 0,6 m djup (fig. 10). Grässvålen borttagen med maskin. Under den fanns 0,15 m mörkbrun silt följt av ca 0,15 m rödbrun silt med steninslag. Därpå följde en gråare silt. I den mörkbruna silten hittades en bit keramik, av rödgods-typ, F99.

Provgrop A5

Provruta, 0,5 x 0,5 m, grävd till 0,5 m djup (fig. 11). Belägen i lätt nordvästsluttning. Grässvålen borttagen med maskin. Under den fanns ca 0,18 m brun silt följt av ca 0,2 m rödbrun silt med steninslag.

Figur 9. Provgrop A2. För att fastställa om det fanns fynd i odlingslagret eller marken i övrigt grävdes fyra provgropar. För att spara tid grävdes de med spade och ingen tid lades ned på att göra raka och fina kanter. N uppåt i bild.

Figur 10. Provgrop A4. Norr uppåt i bild.

Figur 11. Provgrop A5 var belägen i samma nordvästsluttning som schakt 14. Norr är uppåt i bild.

Fynd i undersökningsområdet

I sökschakten påträffades inga fynd, dock förekom fynd i två av de fyra provgroparna där materialet sållades (fig. 12). I provgrop A2 hittades ett fragment av ett mikrospå i senon/danien-flinta, F98. I provgrop A4 hittades en mindre bit keramik, F99. Keramikbiten var av rödgods-typ, men saknade helt glasyr varför det var svårt att avgöra om det rör sig om äldre eller yngre rödgods.

Mikrospånet kan troligen dateras till mellan- eller senmesolitikum, ca 6500–4000 f.Kr., dvs jägarstenålder, vilket passar väl med att den påträffats inom en registrerad stenåldersboplats. Keramikbiten kan tyvärr inte bestämmas närmare än till medeltid-nyare tid, men bör kunna kopplas till aktiviteterna på Bjärnhult gamla tomt.

Sammanfattning resultat

I schakten förekom relativt rikligt med naturlig sten vilka förtätades i stråk. Överlag var grästörven tunn och följdes av ett brunaktigt lager fin silt vilket gav intryck av att vara en blandning av ett tunt odlingslager och möjliga rester av ett äldre siltlager. Därefter följde ett varierande tjockt lager orangeröd eller brun fin silt med varierande inslag av naturligt förekommande stenar som troligen försvårat plöjning på annat än ytliga djup. Lämnningar av förhistorisk karaktär hittades endast i två schakt. I schakt 9 framkom A1, en koncentration stenar kring ett markfast block vilken tolkas som ett äldre röjningsröse. I schakt 14 påträffades ca 0,5 m under markytan, i fin silt en relativt urlakad hård, A6. Inga fynd påträffades i schakten. I de fyra provgroparna sållades allt material, men

Figur 12. Fynd från förundersökningen i Bjärnhult. Ett mikrospå i flinta, F98, och en mindre bit keramik av rödgodstyp, F99.

Fnr	Material	Sakord	Antal	Längd (mm)	Bredd (mm)	Tjockl. (mm)	Vikt (g)	Övrigt
98	Senon/ danien-flinta	Mikrospån	1	8,5	5	1,5	0,1	Fragment
99	Keramik	Rödgods	1	20	19	9	4	Ej tillvaratagen

Tabell 1. Fynden som påträffades under förundersökningen.

Figur 13. Översiktsbild över den norra delen av fornlämning L1954:3942, en stenåldersboplatz. Ytan är ett utmärkt boplatsläge, mycket jämn och väl-dränerad. Foto från S.

Figur 14. Översiktsbild över en stor del av undersökningsområdet. Schakt 13 närmast i bild. Bakom fotografen finns schakt 14 och marken sluttar nedåt mot nordväst. Foto från nordväst.

endast två fynd påträffades, ett fragment av ett mikrospån, F98, och en mindre bit keramik av rödgodstyp (tabell 1). Keramikfyndet hittades ca 0,15 m ned, i det ytliga lagret som troligen påverkats av odling, och mikrospånet i det något djupare siltlagret under den möjliga odlingshorisonten. De djupare siltlagren kan pga. de många stenarna

inte otvetydigt bedömas som ett odlingslager eller ett kulturlager. Att det förekommer flinta i lagret, samt att härden A6 hittades under det, antyder att det kan vara ett lager med inslag både av yngre påverkan från odling och äldre lager med stenåldersinslag.

Tolkning och åtgärdsförslag

I de fyra sökschakten och de fyra provgroparna som öppnades inom undersökningsområdet påträffades två anläggningar av potentiellt förhistorisk karaktär och två fynd. Det övergripande intrycket är att undersökningsområdet befinner sig i kanten av en fornlämning och att det förvisso förekommer både fynd och anläggningar inom området, men mycket glest. Förundersökningen bekräftar bilden från tidigare observationer (bl.a. Emilsson 2020), att material från den registrerade stenåldersboplatsen L1954:3942 finns spritt i området. Fyndet av ett mikrospån visar att området utnyttjats under mesolitikum. Fyndet tidsfäster en av områdets många aktivitetsfaser och bidrar till att nansera uppgifterna om andra stenåldersfynd från fornlämningen. Inga fynd kunde knytas till blästbruksplatsen L1954:3941, men fyndet av keramik av rödgodstyp kan kopplas till den äldre gårdstomten L1954:3468.

Några iakttagelser som är intressanta i sammanhanget är att huvudytan för boplatsen L1954:3942, vilken låg utanför undersökningsområdet var mycket plan och låg i ett väl-dränerat höjdläge. Som boplatsläge är det således mycket väl beskaffat, ett läge som ytterligare förbättras genom platsens läge i förhållande till kringliggande vattendrag och våtmarker.

I undersökningsområdet kunde inga mörka kulturlager observeras vilket stärker bilden av att det inte stått förhistoriska hus eller skett äldre järnframställning inom det. Dock kan understrykas att aktiviteter och bosättning av hög ålder,

t.ex. från stenålder, sällan lämnar den formen av kulturlagerspår. De äldre formerna av kulturlager återfinns oftare i form av spridda sten- och keramikfynd. I detta fall var även den typen av fynd glesa och leder till samma slutsats.

Det är vidare intressant att iaktta att lagerföljden på boplatsens flata yta var förhållandevis grund, omkring 0,5 m under grässvålen. Det inkluderar såväl de relativt tunna odlingspåverkade lagren, den finare silten där under vilken stråkvis innehöll mycket natursten och den underliggande sterilen. Närvaron av mikrospånet i den undre finare silten och att härden, A6 i schakt 14, påträffades på ca 0,5 m djup ger vid handen att inslag av fornlämningar och fynd kan förekomma även under det övre mörkare siltlagret vilket ger intryck av att vara ett odlingslager. Det är troligt att de många naturligt förekommande stenarna gjort att senare tiders plöjning inte kunnat nå särskilt djupt annat än fläckvis på ytan. Att härden A6 påträffades så pass djupt i kanten av området kan vara ett resultat av att senare jordbruk förflyttat odlingsjorden mot sidorna eller att lagren är mer välbevarade där.

Förundersökningen har visat att det endast förekommer glest spridda lämningar och fynd av förhistorisk karaktär inom undersökningsområdet. Utifrån resultatet är det undersökarens rekommendation att undersökningsområdet kan tas i anspråk för den ansökta exploateringen utan vidare åtgärder.

Referenser

- Alering, Å. 2015. *Hällkistor och odlingsspår kring Römningen. Kulturmiljö av riksintresse*. Länsstyrelsen i Kronobergs län.
- Carlie, A. 2017. *Väg 23 mellan Älmhult och Ljungstorp. Rapport 2017:83. Arkeologisk utredning, steg 1, 2017. Kronobergslän, Småland, Älmhults kommun, Stenbrohult och Virestad socknar*. Arkeologerna. Statens historiska museer.
- Carlie, A. 2018. *Ombyggnad av väg 120 mellan Göteryd och Delary - Rapport 2018:136. Arkeologisk utredning, steg 1 och steg 2. Kronobergs län, Småland, Älmhults kommun, Göteryds socken, Göteryd 155:1, 157:1, 173:1, 295:2, 296:1, 303:1, 320:1, 325:1 och 524. Arkeologerna. Statens historiska museer*.
- Emilsson, A. 2019. *Fossil åkermark och kolbotten i Älmhult. Arkeologisk utredning och förundersökning RAÄ 44:1, 322 & 323, Majtorp 1:1 och Bökhult 2:1 (skifte 3). Älmhults kommun och socken, Kronobergs län. Arkeologisk rapport 2019:04. Museiarkeologi sydost, Kalmar läns museum*.
- Emilsson, A. 2020. *Bjärnhult. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. L1954:3942, Bjärnhult 1:20, Göteryds socken, Älmhults kommun, Kronobergs län. Arkeologisk rapport 2020:27. Museiarkeologi sydost, Kalmar läns museum*.
- Grandin, L. 2010. *Järnproduktion vid Stäket. En inledande arkeometallurgisk analys av slagger. Småland, Göteryds socken, Hästberga 1:14, fornlämning 214. UV GAL rapport 2010:3. Riksantikvarieämbetet*.
- Hansson, M. 1999. *Från renjägare till viking: En arkeologisk historia om södra Småland*. I: Johansson, L. (Red.). *Landen kring sjöarna: en historia om Kronobergs län i mångtusenårigt perspektiv*. Kronobergsboken; Vol. 1999/2000, (I Varend och Sunnerbo; Nr. 5). Kronobergs läns hembygdsförbund. Växjö.
- Nylén, A. 2006. *Arkeologisk förundersökning Kvarteret Paradiset, RAÄ 43, Älmhults socken, Kronobergs län. Smålands museum. Rapport 2006:22. Växjö*.
- Ryberg, E. 2008, *Visioner i landskapet 1 och 2 : en materialsammanställning av hällkistorna i Göteryd socken och i Kronobergs län / Hällkistkatalog Göteryd socken i Kronobergs län. Archaeology@Lund, vol. 2, Inst för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet*.
- Schmidt Sabo, K. 2021. *Arkeologisk förundersökning. Kronobergs län, Småland, Älmhults kommun, Göteryds socken, fornlämning L1954:3635, L2018:1531, L2018:1532, L2018:1529, L1954:3788, L1954:3232, L1954:3722 och L2018:1525, SHM Arkeologerna Rapport 2021:28*

Westergren, E. 1979. *Södra Småland under yngre stenåldern och bronsåldern. En studie av bebyggelseutvecklingen i Göteryds sn.* Strömsnäsbruk: Göteryds hembygdsförening.

Åstrand, J. 2019. Järn och vattenkraft i gränsbygden: om teknikutveckling och samhällsgrupper i skogsbygden mellan Skåne, Småland och Halland. *Med hammare och fackla*. 47 (2019), s. 29-56.

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv

Göteryds socken Bjärnhult nr 1. Geometrisk avmätning 1711

Antikvarisk-topografiska arkivet

Prosten L. Rydemans anteckningar, Göteryds socken, Småland

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-5465-2020
Kalmar läns museums dnr:	33-158-2021
Projektnummer KLM:	A2139
Uppdragsgivare:	Dag Johansson, Bjernhult 4, 343 97. bjernhult@outlook.com
Landskap:	Småland
Kommun:	Älmhult
Socken:	Göteryd
Fastighet:	Bjärnhult 1:20
Fornlämningsnr:	L1954:3942
Ekonomisk karta:	4D 4g, Göteryd NÖ
X koordinat:	6271609
Y koordinat:	434429
Latitud:	56.584169
Longitud:	13.932458
M ö h:	125
Fältarbetstid:	1 dag, 8 juli 2021
Antal arbetsdagar:	2 dagar
Maskintid:	4 timmar + igenläggning
Personal:	Jhonny Therus
Foto, Du-nummer:	377:1-13
Fyndnummer:	98, 99,
Fynd:	Fynden förvaras i väntan på fyndfördelning i Museiarkeologi sydosts lokaler på Kulturarvscentrum i Växjö. Fynden finns registrerade i en för ändamålet upprättad Microsoft Access-databas.
Analyser:	Inga analyser genomfördes
Dokumentation:	All dokumentation förvaras i Museiarkeologi sydosts lokaler på Kulturarvscentrum i Växjö i väntan på fyndfördelning.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99TM och RH2000.

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

